

Organisation för industriell förnyelse, Ds I 1982:14

Under de senaste åren har mångmiljardbelopp spenderats i industristöd. Säkert har en del av dessa insatser bidragit till att upprätthålla sysselsättningen på kort – och ibland längre – sikt, men priset för de "räddade jobben" har varit högt: ett snabbt ökande budgetunderskott, industripolitiska organ helt lamslagna av kortsiktiga stödåtgärder, en allt oklarare rollfördelning mellan företag och myndigheter samt en bindning av resurser i långsamt växande sektorer, med lägre tillväxt som yttersta konsekvens.

Mot ovanstående bakgrund är det bra att en översyn idag görs av den industripolitiska organisationen. Det sker i *Organisation för industriell förnyelse* (Ds I 1982:14), en enmansutredning skriven av chefen för utvecklingsfonden i Stockholms län Bo Söderberg. Det är också utmärkt att denna översyn explicit tar sin utgångspunkt i det stora antal studier som publicerats om industripolitik under senare år. (Se t ex Ds I 1980:17 och SOU 1981:72.) Därmed undviks onödigt dubbelarbete och möjliggörs konkreta förslag.

Utredningsmannen utgår ifrån att en industripolitik med vissa selektiva inslag kommer att behövas också i framtiden. För att denna politik skall kunna bedrivas effektivt krävs emellertid en klarare roll- och ansvarsfördelning mellan industridepartement och industriverk m fl myndigheter. Industridepartementet bör enligt utredningen avlastas den löpande handläggningen av industristödet, för att få tid över för i första hand långsiktigt strategiskt tänkande, men också för att effektivare administrera de större stödinsatser av "engångskaraktär" som även i framtiden kommer att krävas. Parallellt måste industriverkets auktoritet stärkas, så att det kompetent kan hantera det reguljära industripolitiska stödet.

Mer konkret föreslår utredaren att de ärenden som rör enskilda företag och

som kan inordnas i ett regelsystem alltid hanteras på myndighetsnivå, att möjligheten att anföra besvär hos regeringen över stödbeslut fattade av industriverket avskaffas, att det regionalpolitiska företagsstödet (lokaliseringsstöd och sysselsättningsstöd) samt systemet med investeringsfonder flyttas från AMS till industriverket, att industriverket får större personella resurser och ökade möjligheter att kontraktsanställa personal, att ett par olika industristödformer avskaffas samt att de regionala utvecklingsfonderna tillåts fatta beslut om större belopp än tidigare men samtidigt också får ta ett större ekonomiskt ansvar. Därutöver diskuteras utredaren möjligheten till samarbete mellan STU och SIND men lägger på denna punkt få konkreta förslag.

Utredningsmannens förslag är, enligt min mening, i stort välgrundade. En "avpolitisering" av det reguljära industripolitiska stödet skulle säkerligen vara till gagn för samhällsekonomin. Företagen borde dessutom med det föreslagna systemet kunna förvänta sig en mer enhetlig handläggning, samtidigt som de skulle slippa vända sig till flera olika centrala myndigheter. Även de ledande beslutsfattarna i industridepartementet skulle ha mycket att vinna, inte minst mera tid för industripolitiska väsentligheter.

Däremot är jag böjd att kritisera att utredningen inte gått längre på den inslagna vägen. Efter att ha läst utredningens förslag kvarstår nämligen ett intryck av att merparten av den stödka-rusell som präglat 70-talets senare år hade kunnat dras igång också om utredarens förslag redan tidigare satts i sjön.

Frågan om de regionala stödets utformning, som till stor del sopas under mattan, med hänvisning till en annan utredning, hade utan tvekan förtjänat större uppmärksamhet. Betydande för- enklingar och besparingar är här möjli-

ga. (Se Heikensten och Ramsin [1982].)

Även rollfördelningen mellan agerande företag och de statliga organen borde givits mer uppmärksamhet. De negativa konsekvenserna för resursallokeringen av ett oklart spel mellan företag och statsmakterna skall inte underskattas. Det visar flera fallstudier av stödärenden under 70-talet. Mot denna bakgrund är det inte tillräckligt att tala vagt — om än fagert — om behovet av dialog mellan företagen och statsmakterna.

Flertalet mer betydande beslut rörande ramar för exempelvis branschprogram, stöd till strategiska industrisektorer och regionalpolitiskt stöd föreslås fattas av regering och riksdag. Detta är säkert en oundviklig utgångspunkt. Som utomstående kan man emellertid undra om den avvägning som exempelvis gjorts mellan stöd till LKAB och annat regionalpolitiskt stöd till Norrbotten eller — för all del — mellan stöd till varven i södra Sverige och regionalstöd till Bergslagen och Norrlands inland varit rimlig. Mitt intryck, delat av flertalet tidigare utredningar på området, är att politikerna ofta vid akuta kriser försatts i situationer där de spenderat mer än de kanske själva velat och i varje fall mer än vad som representerat samhällsekonomiskt rimliga avvägningar. Kanske borde man därför överväga att i en proposition om stödpolitikens organisation formulera kriterier också för framtida regerings- och riksdagsbeslut på området. Kring sådana kriterier borde förutsättningarna att nå politisk enighet vara större än vid enskilda beslut i stödärenden. Kriterierna skulle, väl fastlagda, förhoppningsvis utgöra en hämsko på allt för opportunistisk oppositionspolitik i de enskilda fallen.

I de avsnitt som behandlar industriverket diskuteras utredningsverksam-

heten relativt inträngande. Där argumenteras bl a för att Expertgruppen för regional utredningsverksamhet (ERU) även framdeles bör finnas kvar. Ett huvudargument för detta är att ERU förutsätts initiera och samordna forskning, något som utredaren ej anser att en myndighet är lämplig för. Borde då inte i konsekvens med denna ståndpunkt en fristående kommitté inrättas, med ansvar för forskning på de delar av industripolitikens område som inte primärt har regionala dimensioner?

Avslutningsvis skulle jag, trots de kritiska anmärkningar och förslag jag här framfört, vilja betona att jag i betydande utsträckning delar det som jag uppfattar vara utredningens synsätt och slutsatser. En industripolitik kommer att behövas också i framtiden. Därför behöver en klar roll- och ansvarsfördelning mellan olika myndigheter, organisationer och företag preciseras. Ett starkt sektororgan, som tillåts ha en flexibel beslutsorienterad organisation, är en nödvändig del i en sådan struktur. Att låta industriverket utgöra basen för en ny sektormyndighet förefaller naturligt men kräver säkert betydande förändringar i verkets sätt att arbeta. I detta sammanhang bör särskilt möjligheterna att till sig knyta kompetens, som väl kan "matcha" industrins, beaktas. Annars kommer den nya industripolitiska myndigheten aldrig att få den auktoritet som förslaget bygger på.

Civilekonom *Lars Heikensten*
Handelshögskolan i Stockholm

Referenser

Ds I 1980:17, *Att utveckla en långsiktig industripolitik*.

*Heikensten, L., och Ramsin, H., [1982], "Industri-
stödet politiska ekonomi", Tiden, nr 8/9 1982.*
SOU 1981:72, *Att avveckla en kortsiktig stödpolitik*.